

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הלות לחסה חיזויס ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת ויגש שנת תשפ"ג

1. אדם שגנב כסף מגוי ואין לו לשלם האם מוכרים אותו לעבד? הוכח מפרשת השבוע!
2. האם יש ענין להסתכל על נרות שבת בשעת הקידוש? הוכח מפרשת השבוע!
3. מדוע לא חשש יוסף מהצער והיגון של אביו ולא שלח לספר לו שהוא נמצא במצרים כל כך הרבה שנים?
4. מלך ישראל המולך על גויים האם מברכים עליו שחלק מכבודו או שנתן מכבודו? מלך והוא חכם האם מברכים עליו ברכה אחת או שתי ברכות? הוכח מפרשת השבוע!
5. מגיד שיעור הנוסע באוטובוס האם מותר לו להכין שיעור באוטובוס? הוכח מפרשת השבוע!
6. מה הגדרתו של אדם המחובר למכונת לב ריאה בעת ניתוח לב? הוכח מפרשת השבוע!
7. מדוע למד יעקב לפני שנפרד מיוסף דווקא את פרשת עגלה ערופה ולא סוגיות אחרות?
8. למי יש עדיפות וקידמה להיות שליח ציבור לאחיין של החולה, או לאדם שהוא אבל על אביו? הוכח מפרשת השבוע!
9. הסוגר עינו של מת כאשר היה עדיין גוסס האם חייב מיתה בבית דין משום רוצח? הוכח מפרשת השבוע!
10. האם מותר לאדם לקרוא לסבו בשמו הפרטי? הוכח מפרשת השבוע!
11. האם יש חיוב לנכד לומר קדיש על סבא שלו? הוכח מפרשת השבוע!
12. האם יש איסור לברך גוי משום איסור לא תחנם? הוכח מפרשת השבוע!
13. איך היה מותר ליעקב לברך את פרעה שהנילוס תעלה מאליה הרי על ידי זה הוא מסייע לעוברי עבירה?
14. אמר לאשה פנויה הרי את מקודשת לי באלף דולר, ונתן לה צ'ק האם מקודשת? הוכח מפרשת השבוע!
15. האם כשפגש יוסף את אביו בירך ברכת שהחיינו וברכת מחיה המתים? הוכח מפרשת השבוע!
16. מדוע לא התיר יהודה את הנידוי והרי תלמיד חכם מתיר לעצמו את הנידוי?

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

ניתן לקבל את העלון מידי שבוע: בהודעה לווצאפ: 052-8144488 או בהודעה למייל: m3138357@gmail.com

אדם שגנב כסף מגוי ואין לו לשלם האם מוכרים אותו לעבד? הוכח מפרשת השבוע!

"ויגש אליו יהודה" (מד יח)

בגניבתו האמור בעניין אין הכתוב מדבר אלא בגנב מישראל ולא מעובד כוכבים ומזלות ולא מהקדש, והם דבריו של הרמב"ם בהלכות גניבה (פ"ג) שכתב: גנב את הגוי או את ההקדש אינו נמכר על הקרן, ולא מצאו לו שם טעם והנה הוא.

ובמנחת סולת (מצוה מ"ב) תמה על האור החיים וז"ל: ולדעתי אינו כן, דאין בנו כח לדרוש דרשות מעצמנו. וכן תמה: על הא שמדברי הרמב"ם משמע להדיה דאם גנב אצל נכרי מחויב להשיב מדאורייתא, דאם לא כן מה אשמועינן דאינו נמכר, ותיובא לדבריו של נתיבות המשפט (סימן שמ"ח) וכן לדבריו של היום תרועה (מסכת ראש השנה דף כ"ז) שכתבו שאם גנב מנכרי אין חיוב השבה?

והנה בפרשת דרכים (דרך האתרים דרוש ראשון) הקשה בשם מהר"ש יפה על המדרש מדוע חייבים כלל משום שגנבו את הגביע, הרי קימ"ל בגמרא במסכת עירובין (דף ס"ב ע"א) בן נח נהרג אפילו על פחות משהו פרוטה, ואם כן לפני מתן תורה היה להם דין בן נח, אם כן מדוע צריכים בכלל להימכר? ומה הפרשת דרכים הביא ראיה שלפני מתן תורה היה להם כבר דין ישראל, עיין בדברי רש"י בגמרא במסכת עבודה זרה (דף ג' ע"א) וכן בדבריו של התוספות בגמרא במסכת הוריות (דף ח' ע"ב) שכתבו שהיה להם דין בן נח ויש אריכות גדולה בזה.

האם יש ענין להסתכל על נרות שבת בשעת הקידוש? הוכח מפרשת השבוע!

הנה הרמ"א (סימן רע"א סעיף ז) כתב: שבשעת קידוש, בתחילה ייתן עיניו בנרות, ולאחר מכן ייתן עיניו בכוס.

יש להקשות: מה הטעם של מנהג זה להסתכל על הנרות.

המגן אברהם (שם) מבאר: משום שפעמיים נר בגימטריה עולה חמש מאות, והוא רפואה לפסיעה גסה, ועיני שם שהביא דעת הטור שנותנים מהכוס על העיניים, ושיטת רש"י והר"ן ששתיית הכוס היא הרפואה, וכתב המגן אברהם בטעם נתינת עיניו בנרות. ובאליה רבה (סימן רע"א) כתב: דמשמע שכך פירשה הגמרא במסכת ברכות (דף מ"ג ע"ב), וכן בגמרא במסכת שבת (דף ק"י ע"ב) להדריה בקידושה דבי שימשי, ור"ל בשעת קידוש ייתן עיניו בנר.

בחכמת שלמה (או"ח סימן רע"א) מבאר את הטעם למה צריך להביט בנרות שבת בזמן הקידוש, דהנה העץ שאכל אדם הראשון גפן היה כדאמרין בגמרא במסכת ברכות (דף מ' ע"א) ועל ידו נכבה נרו של עולם, וכעין שאמרו חז"ל בגמרא במסכת שבת (דף ל"ב ע"א) וכן בדברי רש"י (ד"ה הריני באשה) דהיא כבתה נרו של עולם וכו', הרי דגרם המיתה שגרמה חוה נחשב ככבו נרו של עולם, וא"כ על ידי עץ הדעת כבה נרו של עולם, והנה לכן עושים קידוש על היין לתקן את חטא אדם הראשון שחטא בגפן, ובקידוש זה אנו רוצים לתקן אותו, ובפרט לפי מה שכתבו המקובלים דאם היה אדם הראשון ממתין עד הלילה והיה מקדש על הגפן היה מותר לו העץ וכו', ואם כן בקידוש זה אנו רוצים לתקן חטא אדם הראשון שכבה נרו של עולם, ואנו רוצים לתקן זה להעלות נרו של עולם, לכך ראוי בקידוש ליתן עיניו בנרות, כדי להכיר הרמז שמכווין להעלות נרו של עולם שכבה על ידי חטא אדם הראשון בגפן.

מדוע לא חשש יוסף מהצער והיגון של אביו ולא שלח לספר לו שהוא נמצא במצרים כל כך הרבה שנים?

שאומר הסרבן לא אכנס עמהן בחרם, שגם הוא באותו הברית בעל כרחו, שהרי יוסף לא נכנס בחרם, שאם כן לא היו צריכים לשתף הקב"ה עמהם, כי היה עשרה בלא הקב"ה, ואף על פי כן לא רצה יוסף לגלות ולהודיע לאביו כי הוא חי.

עוד תרצו הדעת זקנים לבעלי התוספת (בראשית ל"ז ל"ה) ויבך אותו אביו) ובשו"ת הריב"ש (סימן רמ"ט): לפני שמכרו את יוסף השביעה אותו שלא יספר כלום לאביו ולא יחזור לשם.

הכלי יקר (בראשית פרק מ"ב) והשפת אמת (בראשית פרשת ויגש) תרצו: שמה שלא גילה לאביו עדיין כי הוא חי לפי שחשב אם הקב"ה לא גילה לו אם כן רצה הקב"ה בצערו עשרים ושנים שנה מדה כנגד מדה ואיך גילה הוא מה שכיסה הקב"ה, כי מצא בשכלו שנגזר על אביו צער עשרים

איתא במדרש רבה (ויגש פרשת צ"ג) אמר רבי סימון שיהודה אמר ליוסף בנימוסים שלנו כתיב "ואם אין לו ונמכר בגניבתו" (שמות כ"ב) וזה יש לו לשלם, ובאחרונים הקשו מה מעניין גוי מה שכתבו בתורה, עיין חתם סופר, וכן בתפארת יהונתן ובעוד הרבה אחרונים.

הנה מדברי המדרש זה אפשר ללמוד שאף כשגונב מגוי אם אין לו לשלם צריך להימכר, שהרי יהודה לא ידע שזה יוסף וחשב שהמלך גוי אפילו הכי יש את הדין של ואם אין לו ונמכר, עיין בספר נחלקת יעקב ויהושע שהעיר מה יעשו הפוסקים דלקמן עם ראיה זו.

ואולם דבר זה אינו ברור בפוסקים דהנה הרמב"ם בהלכות גניבה (פרק ג' הלכה י"ג) כתב גנב את הגוי או את ההקדש אינו נמכר על הקרן אלא הרי זה עליו חוב עד שיעשיר. ובמנחת חינוך (מצוה מ"ב) כתב על כך שהמגיד משנה לא כתב היכן מקורו של הרמב"ם, ולכן דן המנחת חינוך מהיכן המקור של דברי הרמב"ם עי"ש מה שכתב. והביא המנחת חינוך שמצא שהאור החיים (פרשת משפטים פרק כ"ב) כתב וז"ל: וראיתי לד"ק מכהן שאם גנב מעובד כוכבים ומזלות אין בו דין ואם אין לו ונמכר בגניבתו שאמר בסמוך, ממה שאמר סמוך ל"ונמכר בגניבתו אם המצא תמצא בידו שנים ישלם" ואמר הכתוב בדין תשלומי כפל לרעהו ולא לעובד כוכבים ומזלות כמו שדרשו ז"ל, הא למדת כי דין ונמכר

רגע אחד לפני שהנר האחרון של חנוכה כבה,
עלינו לעצור את הכול לרגע אחד ולהתבונן
באורם של נרות החנוכה להפנים ולזכור:
ישנו חג שמאיר שמונה ימים,
ישנו שמן שמאיר שמונה ימים,
אבל ישנה החלטה אחת טובה
שיכולה להאיר לנו את כל החיים...!

בית המדרש "בית - יוסף"
לפי רבי יוסף ב"ר יוסף ז"ל זצ"ל
רחוב קרית יערים 32 גבעתיים 052-8144488

Beit Midrash "Beit - Yosef"
Kiryat Yaarim St. Givat Zeev 32

"וישלח את אחיו וילכו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך" (מה כד)

איתא בגמרא במסכת תענית (דף י' ע"ב) באחד מהפרושים שכוונתו של יוסף הייתה: לומר להם שלא יפסיעו פסיעה גסה, משום דפסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם.

וכן איתא בגמרא במסכת שבת (דף ק"י ע"ב) בעא מיניה ר' מרבי ישמעאל ברי' יוסי מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת אמר ליה וכי בחול מי הותרה, שאני אומר, פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. ומהדר ליה בקידושה דבי שמשי.

"ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף אל אחיו" (מה א)

והקשו המושב זקנים לבעלי התוספת (בראשית ל"ז ל"ה), והאור החיים הקדוש (בפרשה), ובשפת אמת (בפרשה): איך לא חש יוסף על צער אביו כמה שנים, והן אמות בימי עבודתו נוכל לומר כי עשה ולא הצליח, אלא אחר שעלה לגדולה למה לא כתב אגרת לאביו להפיג צערו כי יודע היה יוסף גודל הפלגת חיבת יעקב בו ויתאבל עליו ימים רבים ולמה לא שלח לבשרו, ותגדל עוד הקושיה על ימי הרעב שהיו עוברים ושבים מארץ מצרים לארץ כנען ולא חש על צערו ועוד מי התיר לו אחר שבאו אחיו להאריך לו ימי צרה שלא להודיעו תיכף ומיד.

הדעת זקנים לבעלי התוספת (בראשית ל"ז ל"ה) ויבך אותו אביו) ובשו"ת הריב"ש (סימן רמ"ט) תרצו: שמכאן יש להוכיח כי כאשר כל הקהל מסכימים בדבר אחד בכח חרם ויש סרבן אחד מהן, שאף על פי

אביו, אבל את הכל עשה יפה בעתו לקיים החלומות כי ידע שיתקיימו באמת.

האור החיים הקדוש מתרץ: שיוסף חש על נפשו שידעו אחיו בדבר ולצד בושתם וכלימתם מאביהם ימסרו עצמם עליו לאבדו מן העולם לבל תגיע להם בושת מאביהם וגם אפשר כי יקללם וימית כולם ומצד זה יבקשו לקעקעו מהעולם לזה חש על נפשו שידעו אחיו בדבר וימנע מביא דמי נפשו ואחר צאתו ממאסר ונעשה שר גדול והלכה לה חששה ראשונה, אף על פי כן נמנע מהודיע לאביו והוא על דרך אומרם בגמרא במסכת ברכות (דף מ"ג ע"ב) וכן בגמרא במסכת בבא מציעה (דף נ"ט): מוטב שיפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו וחש על כבוד האחים מלביישם לפני יעקב ויצחק וכל זרע יעקב וסבל שיישאר אביו בצער מלבייש אותם ועוד אף כי אחר שעלה לגדולה חשב יוסף בלבם מיחוש ההשטמה ממנו וייתיעצו עליו לעקרו מהעולם.

הישמח משה מתרץ: שיוסף היה מתיירא להודיע ליעקב על ידי אף אדם, מכיוון שיוסף חשש שתפרח הרוח ברבות השמחה פתאומית כעובדה דמיינת בגמרא במסכת כתובות (דף ס"ב) לכן יוסף חיכה בסבלנות עד שאחיו הגיעו והרי הם יודעים שאביהם זקן ואת מצבו הבריאותי והם ידעו איך לומר לו באופן דלא תהיה סכנה שימות מקבלת הבשורה.

מלך ישראל המולך על גויים האם מברכים עליו שחלק מכבודו או שנתן מכבודו? מלך והוא חכם האם מברכים עליו ברכה אחת או שתי ברכות? הוכח מפרשת השבוע!

וגם הוא הישראל חלק אלוקי ממעל, ושייך בו לשון חלק, ולכן מברך שחלק מכבודו. הגם שהוא מלך על גויים ואינו יושב על כסא השי"ת.

ולפי זה יש לפרש את מה שאמר יוסף לאחיו "התחת אלוקים אני" (נ"ט), כי מלך ישראל יושב על כסא השי"ת, ויוסף הוא רק מלך על מצרים, למרות שגם שמלך אז גם כן על אחיו מכל מקום עיקר המלוכה היה על מצרים, ע"כ.

ועיין באור החיים (מוז'ט) שכתב לבאר דהא דיוסף בא ליעקב, אף על גב שקימ"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, הוא דווקא במלך ישראל שנמשח ומלך על ישראל, אבל יוסף אף שהיה מלך, כיון שלא מלך על ישראל היה יכול למחול על כבודו.

והנה יוסף הצדיק היה גם מלך וגם חכם, ועיין בדבריו של האמרי אמת בספרו מכתבי תורה (מכתב עז) במכתב ששלח לאחיו, שכתב: נשאר מקום פנוי אכתוב מנסיעתי, עש"ק ברכתי המלך בוויין לפני שער בית המלך, וגם הוא הרכין ראשו לקראתנו. הסתפקתי ברואה מלך ישראל וגם הוא חכם, אם כולל שניהם שחלק מכבודו ומחכמתו ליראיו. ושם בהמשך (מכתב עח) מובאת תשובת אחיו, שפשוט לו את ספיקו מהא דאמרינן בגמרא במסכת ברכות (דף מט ע"א) גבי ברכת מקדש השבת וישראל והזמנים, דלא חשיבי חתימי בתרתי, ופרש"י שם שאין כאן אלא ברכת מקדש שמברך להקב"ה שמקדש השבת והזמנים, והכי נמי הכא לעיין ברכת שחלק אין כאן חתימה בתרתי משום שהוא ענין אחד שהקב"ה חולק משלו ליראיו.

אולם בשו"ת תשובה מאהבה (סימן רלו) כתב על שאלה זו, שאין ספק אצלי שעל מלך שהוא חכם צריך לברך שתי ברכות, כמו הרואה את החכם שהוא נאה, שמברך שתיים שחלק מחכמתו ושכחה לו בעולמו, או חכם והוא כושי או גיחור, שמברך שחלק מחכמתו ומשנה הבריות, כן על מלך והוא חכם צריך לברך שחלק מחכמתו ושחלק מכבודו, ולא יכול לברך ברכה אחת שהיא כוללת שתיים דהיינו שחלק מכבודו ומחכמתו.

מגיד שיעור הנוסע באוטובוס האם מותר לו להכין שיעור באוטובוס? הוכח מפרשת השבוע!

והנה המהרש"א בגמרא במסכת תענית (דף י" ע"ב) כתב וז"ל: אמר ליה אל תרגזו ותעיינו בדבר שנצטויתם בדרך, דהיינו דברי תורה שהולכי דרכים פטורים מן המצות אבל חייבים בדברי תורה כמו שנאמר: ודברת בם גוי ובלכתך בדרך.

ובגליוני הש"ס בגמרא במסכת סוכה (דף כ"ו ע"א) תמה על דברי המהרש"א וז"ל: לא מצינו הולכי דרכים שיהיו פטורים מכלום, מלבד מסוכה מטעמה דתשבו כעין תדורו, ועיין בגמרא במסכת סוכה (דף כ"ו ע"א) וברש"י שם ואם כוונתו שאין בידו לקיים דבר בהליכה בדרך מלבד

ושתים שנים שלמים מיום ליום כנגד אותן עשרים ושתים שנים שלא קיים מצות כיבוד אביו, ואחר שנשלמו אז נתודע יוסף אל אחיו.

הדעת זקנים לבעלי התוספת (בראשית ל"ז ל"ה בד"ה ויבך אותו אביו) מתרץ: כי כשהיה עבד לא רצה להגיד לו כי יותר היה מצער וכן כשהיה בבית הסוהר, וגם כשהיה מלך לא יאמין לו, כי אפילו לבסוף כשספרו לו אחיו לא האמין כדכתיב "ויפג לבו כי לא האמין להם" (בראשית מ"ה א').

עוד מתרץ הדעת זקנים לבעלי התוספת (בראשית ל"ז ל"ה בד"ה ויבך אותו אביו): אם היה מגיד לאביו היה ירא שמה ישמעו אחיו ויבהלו ויברחו זה לצפון וזה לדרום מרוב פחד שייראו שיהרגם ונמצא אביו מצטער עליהם וגורם צער גדול לאביו, ולכך המתין עד שבאו אחיו אצלו ונתגלה להם תחילה ופייסם בדברים שאין בלבו עליהם.

הרמב"ן (בראשית פרק מ"ב פסוק ט') מתרץ: דלכן לא רצה להגיד להם אני יוסף אחיכם, ולאמר מהרו ועלו אל אבי וישלח העגלות כאשר עשה עמהם בפעם השניה, כי היה אביו בא מיד בלא ספק, ואחרי שנתקיים החלום הראשון הגיד להם לקיים החלום השני, ולולי כן היה יוסף חוטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשכול ואבל על שמעון ועליו, ואף אם היה רצונו לצער את אחיו קצת איך לא יחמול על שיבת

אוצר הספרים

בית המדרש "בית - יוסף"

לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן

"זאתי להם בכיתי ובחזומותי יד ושלם טוב מבנים ומבנות שלם עולם אשר לא יכרת"

בחסדי שמים בעקבות ריבוי הלומדים בבית המדרש, אנו זקוקים בדחיפות לאוצר הספרים ספרי יסוד הלכה, ראשונים ואחרונים, מחשבה הגות ואגדה. וכן ספרות נוספות לטובת לומדי בית המדרש ומשתתפי השיעורים. בוא ותזכה להיות שותף בכל זכויות הלימוד!

ניתן להנציח על גבי הספרים בהקדשה מיוחדת לבריאות / הצלחה / נחת / שלום בית / זש"ק / ולע"נ קרובים וידידים לפרטים נוספים: הרב יוסף ויצמן 052-8144488

לתרומות:

בנק מרכנתיל דיסקונט 17 סניף: 621 מספר חשבון: 89099

ע"ש: קול אליה גבעת זאב.

ניתן לתרום גם בביט בטלפון מספר: 052-8144488

איש לרעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק   **ניתן לתרום מכספי מעשר לכתחילה!**

רחוב קרית יערים 32 גבעת - זאב   דוא"ל: koleliya@gmail.com   58072644

"ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוהים וישמני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו בכל ארץ מצרים" (מה ח)

הגאון רבי שמעון סופר בספרו שו"ת התעוררות תשובה (ח"א או"ח סימן קב) דן איך מברכים על ישראל שהוא מלך על גויים, כגון יוסף הצדיק, האם מברכים שחלק מכבודו, או שנתן מכבודו. וכתב שיש לברך שחלק, כי כבודו לפי זכותו, וגם הוא איננו רק חלק, שאינו מולך על כל העולם,

"וישלח את אחיו וילכו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך" (מה כד).

הנה איתא בגמרא במסכת תענית (דף י" ע"ב) אמר רבי אלעזר אמר להם יוסף לאחיו אל תתעסקו בדבר הלכה, שמה תרגזו עליכם הדרך, איני והאמר רבי אלעזר בר ברכיה שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראויים להישרף, שנאמר "ויהי המה הלכים הלוך ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרדו בין שניהם" (מלכים ב' ב'), טעמא דאיכא דיבור, הא ליכא דיבור ראויים להישרף? ומתרגזת הגמרא לא קשיא, הא למיגרסא הא לעיוני, אם כן אנו רואים מדברי הגמרא שיש חיוב ללמוד בדרך דבר שאינו צריך עיון.

וכן כתב המשנה ברורה (סימן ק"י ס"ק כ') ויעסוק בתורה בדרך וכבר אמרו המהלך בדרך ומפנה לבו לבטלה מתחייב בנפשו אבל לא יעיין בהלכה דילמא אתי לאיטרודי, וכתב המגן אברהם ואפשר דביושב בעגלה ואיש אחר מנהיג הסוסים שרי אפילו עיון.

ואולם צריך ביאור מה הוא שורש הספק שמסתפק המגן אברהם בזה, והרי כיון שיש עגלון אחר שמנהיג את הסוסים ליכא שום חשש, ובשולחן ערוך הרב באמת כתב שמותר בלא ספק, ויש לומר דאולי סבר המגן אברהם דלא פלוג.

ואולי אפשר לבאר שכוונתו של המגן אברהם הוא על פי מה שכתב בשו"ע הרב שכל החשש הוא שכאשר לומד בדרך בעיון שמה יתעה בדרך, ואם כן הרי פעם לא היו הדרכים מסומנות ומסודרות כמו היום אלא כל הדרכים היו משובשים ולפעמים צריכים להראות לבעל העגלה הדרך אשר ילך בה כגון שרואה שתועה בדרך ושכיחי טובא, ואם כן יש לומר דגם הנוסע לא יעיין בלימוד כדי שישים לב כשתועה בדרך לכן מסתפק המגן אברהם.

דברי תורה שאפשר לדבר ולעיין בתורה עם ההליכה, ומכל מקום לא מתאים לשון פטור על דבר שאי אפשר במציאות לקיימו.

וכן איתא בגמרא במסכת סוטה (דף מ"ו ע"א) המהלך בדרך יעסוק בתורה שנאמר: "כי לויית חן הם לראשיך וענקים לגרורותיך" (משלי א' ט). וכתב המהרש"א במקום כי ההולך בדרך יחידי בלא לוויה דמו בראשו וצריך חן ורחמים כמו שתקנו בתפלת הדרך ותננו לחן ולחסד בעיניך ובעיני כל רואינו, ועל כן אמר שהתורה שעוסק בה תהיה במקום לוויה ליתן לו חן לראשו בעיני כל רואיו ושלא יהיה דמו בראשו, וכן שנינו במשנה במסכת אבות (פ"ג משנה ז') המהלך בדרך יחידי ומפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו ומסיים הכא בהאי קרא וענקים גוי' כי תהיה התורה לך לעזר במקום בני ענק וגיבורים שלא תצטרך לגיבורים שישמרוך. וכן כתב בקיצור שולחן ערוך (סימן ס"ח) כשהוא בדרך יעסוק בתורה, שנאמר ובלכתך בדרך.

ולפי זה יש לחקור לגבי מגיד שיעור הנוסע באוטובוס האם מותר להכין שיעור או דילמא כיון שאסור להתעמק בדרך אסור.

הנה המגן אברהם (סימן ק"י) כתב אפשר דביושב בעגלה ואיש אחר מנהיג הסוסים שרי ללמוד אפילו עיון.

מה הגדרתו של אדם המחובר למכונת לב ריאה בעת ניתוח לב? הוכח מפרשת השבוע!

הלב והיה כמת, והחוסם התולדי יוצא ומתפזר בחיצוני הגוף ויאפס הלב בהתקררו, ובמצב כזה לא נחשב עוד מת ממש וישנם עדיין דרכי - הצלה. והכי נמי נאמר בדומה לזה במצב - הלב שבשאלתנו, ולב כזה היות ואיננו מוצא ממקומו ואיננו מנותק מכלי הדם הראשיים הוא עודנו בבחינה של "כי מי אשר יחובר אל כל החיים יש בטחון". אבל לאחר העיון נראה דאין הדבר כן, ואין הנידון דומה לריאה, וישנו הבדל גדול בין היכא שפעילות הלב נפסקת בלי גורם ופעילות חיצונית לבין היכא שנפסקת על ידי פעולה וגורם חיצוני. דגדר של "ויפג לבו" ישנו רק היכא דלא איתעביד ביה מעשה להביאו לידי כך, אבל לא היכי שבידי אדם חוסמים בעדו ומנתקים אותו ממקור חיותו ומשתקים אותו מפעילותו על ידי חסימת זרימת הדם לשריר הלב והפסקת פעולת הלב לחלוטין באמצעות חומרים משתקים, אזי נחשב הלב לאחר מיכן רק "כמונת בדיקולא", ודינו לאותו העת כניטל הלב ממש. ולפי הנידון שלנו ישנם גם ידעים מוכיחות לכך, כי גבי גדר של "ויפג לבו" גם בלי שמקדימים רפואה למכה לתת בינתיים תחליף ללב שהפסיק לפעול כביכול, בכל זאת הוא חוזר לאחר מיכן ע"י אחיזת אמצעים לחיותו, וזה מראה שגם מקודם לכן היה במעמקיו מחובר עדנה אל החיים. אבל כאן בנידונו אילולא התחליף הזמני המידי של מכונת לב - ריאה שמחברים אל גופו כדי שישמש כממלא - מקום הלב, היה החולה מת ולא היה בשום פנים ביכולת אחר כך להחזיר את הלב לחיותו, ולא עוד אלא כדי להחזיר את הלב לחיותו דרוש בנידונו פעולה של בקום ועשה, היינו הסרת המחוסם וכו' ובלי זה לא יחזור לחיותו, ומה שאין כן בהיכא ד"ויפג לבו" שמה זה בגדר של "שינוי החוזר לברייתו". לאור כל האמור המסקנה המתבקשת היא: כי זה שאנטומית לא מנתקים את הלב מכלי הדם איננו מקיל מחומר הבעיה, ומוכרחים אנו בעל כרחינו לבוא עלה לכל הדברים שכתבתי וצידדתי בזה בתשובתי הקודמת (ע"ש ס"י כד) ומשנתנו לא זה ממקומה, שלא פקעי זיקת הבעל כלל, ולא תפסי באשתו קידושין כלל והבעל מותר בה כמקודם ולא טעון קידושין מחדש כלל וכלל.

מדוע למד יעקב לפני שנפרד מיוסף דווקא את פרשת עגלה ערופה ולא סוגיות אחרות?

ליוסף ואיך ניזוק, ותיירץ שדעת יעקב אבינו ע"ה היה עד שכם והוא הלך לדותן עכ"ד.

המעבר יבוק בספר משחת קדש (כ"י) מביא את סדר הלוויה שליווה יעקב ליוסף מרז"ל ולכך לא שלטו בו אחיו והרגוהו וניצול.

והחיד"א כותב: שממה שאומרים בעגלה ערופה לא ראינוהו ופטרנוהו בלא לוויה, מוכח דכשעשו לו לוויה אי אפשר שיהרג אף שהלך למקום אחר דאי אמרת דכשהלך למקום אחר לא תועיל לו הלוויה ואפשר שיהרג, מאי האי דקאמרי סנהדרין בעגלה ערופה לא ראינוהו ופטרנוהו בלא לוויה, דמשמע שאם היו עושים לו לוויה לא היה נהרג והלא אם הלך למקום אחר היה נהרג ולא מילתא פסיקתא היא אלא מוכח דבכל גוונא מועלת הלוויה שלא ייהרג, ואף שיש לחלק דהיכא שלא הלך אלא למקום שליווהו לא יארע לו שום נזק, והיכא שהלך למקום אחר אפשר שיוזק, אודי לי מיהת דמשמע שהלוויה תועיל שלא ייהרגוהו ואם כן היא שעמדה

"ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם" (מה כו)

והוא שנתבטל לבו ופסקה נשימתו, כי פסקה תנועת הלב והיה כמת, וזה העניין ידוע בבוא השמחה פתאום, והוזכר בספרי הרפואות כי לא יסבלו זה הזקנים וחלושי הכח שיתעלפו רבים מהם בבוא להם שמחה בפתע פתאום, כי יהיה הלב נרחב ונפתח פתאום והחוסם התולדי יוצא ומתפזר בחיצוני הגוף ויאפס הלב בהתקררו, והנה נפל הזקן כמת. ואמר "כי לא האמין להם" להגיד שעמד זמן גדול מן היום והוא שוכב דומם בעבור שלא האמין להם, כי הידוע בעלון הזה שיעקו לו וירגלו אותו בשמחה הריא עד שתקבע בו נחת רוח, וזה טעם "ויגדו לו" כי כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות" כי היו צועקים באזניו דברי יוסף ומביאים לפניו העגלות, אז שבה רוחו אליו וחזרה נשימתו וחייה וזהו "ותחי רוח יעקב אביהם" עכ"ל.

הגאון רבי אליעזר יהודה ולדנברג זצ"ל בספרו שו"ת ציץ אליעזר (חט"ז ס"י כד וכן בסימן סד) הביא את דברי הרמב"ן לגבי נידון על הגדרתו של אדם שבעת ניתוח לב, הלב מנותק והאדם מחובר למכונת לב ריאה. דכיון שאי אפשר לאדם לחיות בלי לב, הרי דינו בשעה זו שניתקו את לבו ממנו כדן נבלה, ואם כן מה דין אשתו באותה השעה, האם הותרה האישות שביניהם, ודינה כפנויה, והבא עליה לא יתחייב משום ביאה על אשת איש, וכמו כן אם צריך בעלה לאחר מכן כשחוזר לחיותו עם החזרת וחיבור לבו אל גופו לחזור ולקדשה מחדש. ובתחילת דבריו רצה לדמות מצב זה, למצב המתואר כאן ברמב"ן במה שעבר על לבו של יעקב אבינו בעת שהתבשר שיוסף חי. ובהמשך כותב: שבכגון דא שהלב איננו מוצא ממקומו ולא מנותק אנטומית מכלי הדם ורק פעולת הלב נפסקת אם כן יש לתת לזה רק דין של "ויפג לבו" שכפי שהרמב"ן עה"ת (בראשית מה כו) מתאר שהוא מצב של "נתבטל לבו ופסקה נשימתו כי פסקה תנועת

"ויגדו לו" כי כל דברי יוסף אשר דבר עליהם וירא את העגלות" (מ"ה כו)

ופירש רש"י במקום: סימן מסר להם במה היה עוסק כשפירש ממנו, בפרשת עגלה ערופה, זהו שאמר וירא את העגלות אשר שלח יוסף ולא אמר אשר.

ומקשה החיד"א בספרו פני דוד: מדוע למד יעקב עם יוסף דווקא פרשת עגלה ערופה ולא שאר הלכות? מתרץ החיד"א: על פי מה שנאמר בירושלמי כשיעקב שגר יוסף אצל אחיו, היה יעקב מלווהו, אמר יוסף אבא חזור בך שלא אינש על טרחתך, אמר ליה יעקב בזה עתידים בני להיכשל כשלא יעשו לוויה לאכסנאי ויהרג עתידים להביא עגלה ערופה שנאמר ידינו לא שפכו וכו' וכי תעלה על דעתך וכו' על דבר זה נתכוון לעשות לו לוויה ולימדו לו באותה שעה, וזה שאמר וירא את העגלות. עוד מביא החיד"א שבספר דרוש שמואל (פרשת בשלח) הקשה: שיעקב ליווה

הכלי יקר כותב: שיעקב למד מפרשת ערופה שיוסף חי, כי כמו שמודין מדידה גשמית לראות לאיזה עיר קרוב החלל ולתלות העוון באותה עיר, כך מודדים השערה ומדידה שכלית באיזה עוון מת זה אם בעוון עצמו, אם בעוון קרוביו, או בעוון בני עירו, ומי שהוא קרוב ביותר אל החלל לתלות בו הוא צריך כפרה, על כן שלח לו יוסף פרשת עגלה ערופה כדי שמתוכה יתבונן יעקב איזה חטא גרם לו ליעקב להיות בצער כל הימים הללו, ויחפש וימצא שזה החטא שלא קיים מצות כיבוד אב ואם עשרים ושתים שנה גרם לו להיות בצער זה עשרים ושתים שנה, שלא יהיה מכובד גם הוא מבנו החביב עליו ביותר, ומזה התבונן שוודאי יוסף חי כי אילו היה מת אם כן יהיה יעקב בצער זה יותר מן עשרים ושתים שנה ויסבול יתר על מה שחטא ולא יהיה העונש מדה כנגד מדה, לכך כשראה העגלות ונזכר לפרשת עגלה ערופה מיד ותחי רוח יעקב אביהם.

ליוסף שלא הרגוהו אחיו, ואם נפשך לומר שכסנהדרין כשעושים ליה מכונים מספק זה לכל מקום שילך בכלל ואז ודאי תועיל, אבל לעולם דאם עושים הלוויה למקום אחד והולך למקום אחר לא תועיל כלל, אם כן ודאי יעקב אע"ה כשלווה את יוסף ליה כללית עשה לו, וזהו ששלח יוסף להזכירו שעסקו בפרשת עגלה ערופה דממאמר הסנהדרין מוכח שהלוויה תועיל לכל מקום שלא ייהרג או שהיו מכונים ליה כללית וגם אתה כך כיוונת וא"כ ודאי לא יכלו להרגני והוא אות אמיתי ותחי רוח יעקב.

ובזוהר (פרשת ויגש דף ר"י ע"ב) נאמר: יוסף כד אתפרש מאביו בלא ליה ובלא אכילה אשתדר והווה מה דהוה. כי למד מן פרשת עגלה.

יִקְחוּ לִי הַרְבֵּה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִרְבֵּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת הַרְבֹּהוּתִי

**אתה שתמיד רצית להנציח את הקרובים לך בצורה מכובדת זו ההזדמנות שלך!
אנו נערכים לגיוס תרופות עבור הרחבת האדרת ושיפוץ בית המדרש, וקניית ארון קודש חדש גדול ופנוג
לספרי התורה וכל כלי הקודש. ניתן להנציח קרובים וידידים לזיכרון עולם בהיכל ה'
ניתן לתרום גם לשיפוץ עזרת הנשים וחדר השיעורים ולקריאת שם לע"נ
לפרטים: הרב יוסף ויצמן: 052-8144488 הרב שמעון נעים: 058-7700681
ניתן לתרום ולסייע גם בביט בטלפון מספר: 052-8144488**

למי יש עדיפות וקידמה להיות שליח ציבור לאחיין של החולה, או לאדם שהוא אבל על אביו? הוכח מפרשת השבוע!

ערוך (יו"ד סימן רמ ס"ט) דחייב לכבדו גם במותו. ויש אומרים שהחיוב לכבדו במותו גדול מבחינים. ולכן גם האבל השני מקיים מצוה דאורייתא. אולם אם אומר קדיש ועובר לפני העמוד על אחד משאר הקרובים, הוי מצוותו מצוה דרבנן. ומכל מקום עדיין יש מקום לעיין שאף על פי שהחיוב של שניהם הוא מדאורייתא, האבל השני חיובו ממצות כיבוד אב, ואילו האחין שמקיים מצות ביקור חולים, אולי ראוי ליתן לאחיין לעבור לפני התיבה. כי עצם חיוב התפילה והקדיש על מתו אם הוא חיוב מדאורייתא או רק מדרבנן מוטל בספק בין הפוסקים, ואילו מצות ביקור חולים שלפנינו היא מצות עשה דאורייתא באופן ברור וודאי.

ואולם מאידך יש צד גדול שהאבל השני אם הוא לא ייגש להיות שליח ציבור ויתפלל על אביו, יתפרש הדבר כזלזול באביו, וזה חמור ממצוות עשה דביקור חולים.

והנה בשו"ת הראני"ח (ח"א סימן עז) מבואר דאדם יכול לומר קדיש על שני נפטרים דזכרון אחד עולה לכאן ולכאן, ולפי זה היה נראה שהדרך הנכונה לנהוג הוא שהאבל יעבור לפני התיבה, ויכוון גם על אביו של החולה. אמנם אם החולה לא יקבל דבר זה, ורוצה בדווקא שהשליח שלו יתפלל רק בעבורו, אם כן הדבר תלוי באופי המקום, דאם אנשי המקום יפרשו ויבינו שהסיבה שהאבל השני אינו מתפלל אלא האחין של האבל החולה, משום מצוות ביקור חולים, אזי יתפלל האחין, (ויבקשו מהאחיין שיכוון בתפילות ובקדישים גם עבור האבל השני), והאבל יקיים מצוות כיבוד הורים על ידי זה שיקיים מצוות ביקור חולים. אולם אם בגלל סגנון המקום והמתפללים יתפרש הדבר שהאבל מזלזל באביו, אזי יתפלל האבל, ויסבירו לחולה שמכיוון שזה הדין אין לו להיפגע מזה, ואדרבה זה העילוי נשמה הגדול ביותר לשמור את דיני התורה, ואפשר לבקש ממנו גם לכוון עבור הנפטר השני וכנ"ל. (חש"ח נדרים מ ע"א).

הסוגר עינו של מת כאשר היה עדיין גוסס האם חייב מיתה בבית דין משום רוצח? הוכח מפרשת השבוע!

הנה איתא בגמרא במסכת שבת (דף קנ"א ע"ב) אין מעצימים את המת בשבת, ולא בחול עם יציאת נפש, והמעצים עם יציאת הנפש, הרי זה שופך דמים, ובהמשך אומרת הגמרא: המעצמו עם יציאת הנפש - הרי זה שופך דמים, משל לנר שכבה והולכת, אדם מניח אצבעו עליה מיד כבתה, וכן פסק מרן להלכה בשולחן ערוך (יו"ד סימן של"ט ס"ק א').

יש לעיין האם הווה ממש כשופך דמים ואם דבר זה היה על ידי עדים והתראה נהרג או דילמא לא הויה רק איסורה מדרבנן?

הנה היראים (סימן קצ"ח) כתב וז"ל: אפילו גוסס דאמרינן רוב גוססים למיתה, חייב ההרגו כדאמרינן בגמרא במסכת סנהדרין (דף ע"ח ע"א) בגוסס בידי שמים כולי עלמא לא פליגי דחייב, והיינו דתנן בגמרא במסכת שבת (דף קנ"א ע"ב) המעמץ עינו של מת עם יציאת נשמה הרי זה שופך דמים.

יוייסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע ויזבח לאלוהי אביו יצחק" (מו א)

שמעתי בשמו של הרב מרדכי שטרלינג שליט"א אבי"ד צריך בשוויץ, הוראה מעניינת מרבו הגאון רבי משה חיים שמרלר שליט"א אבי"ד קהל "מחזיקי הדת" בציריך, ועובדא דהוה הכי הוה: אחד מבני הקהילה שם סובל רח"ל ממחלה קשה אשר גרמה לו בין היתר עיוות בפנים ויש לו קושי גדול לדבר, והנה אירע לו אבלות, ובקושי הוא יכול לומר קדיש, והוא מאד היה חפץ לעבור לפני התיבה אולם הבין שהדבר בלתי אפשרי, לכן ביקש מאחייו להתפלל במקומו, וכך הוה. והנה בתוך השלושים אירע עוד מקרה של אבלות בקהילה, והאבל השני בא לרב בטענה שמגיע לו הזכות לעבור לפני התיבה, כי הוא מחויב להתפלל מדין אבל, והוא יכול להתפלל בעצמו, ושפיר נחשב תפילה של 'אבלי' מה שאין כן האחין של האבל הראשון אין זה נחשב לתפילה של 'אבלי', כי יתכן שלא שייך שליחות בזה? והשיב לו הגאון הרב שמרלר שליט"א: איני נכנס לדון האם מועיל להתפלל מדין שליחות, אולם זאת אדע כי הנך בעומדך להתפלל לפני העמוד מדין אבלות, הנך מקיים רק מצוה דרבנן, ואילו האחין בתפילתו עבור דודו האבל, הינו מקיים מצות עשה מדאורייתא של ביקור חולים... כלומר, אדם חולה שמנוע מלומר קדיש, מרגיש מדוכדך שבור ורצוף, והוא ככלי שאין בו חפץ, ובשעה שמצא שליח במקומו, הוא מרגיש שממלא את חובתו בעולמו, והרגשה טובה זו מוסיפה לו חיים. ויש להסתפק אם הלכה זו נאמרה גם כשהאבל השני אומר קדיש על אביו ואמו, או רק כשאומר קדיש על שאר קרוביו?

ונראה לומר שכל זה אם האבל השני היה אבל על שאר קרובים, אולם אם היה אבל על אביו ואמו או על אחיו הגדול מסתבר שחיוב התפילה גם הוא מדאורייתא משום מצות כיבוד אב, וכמו שכתב מרן בשולחן

"אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך" (מו ד).

ובחזקוני כתב וז"ל ויוסף ישית ידו על עיניך מנהג הוא שהחיים עושים עם המתים שסוגרים את עיניהם סמוך אחר הפטירה, והיה מבטיחו שיוסף יהיה בפטירתו, ויעזור לו להוציאו ממצרים להוליכו אל המערה. וכן כתב באבן עזרא דזה דבר שמנהג של החיים לעשות עם המתים.

וכן כתב בספר כלבו (סימן קי"ד) מת צריך שיעמוץ את עיניו, וסימן לדבר "ויוסף ישית ידו על עיניך" (בראשית מ"ו ד).

וכן כתב בברכי יוסף (יו"ד סימן שני"ב ס"ק ד) שמת מצוה שבנו יעמץ עיניו, ובמדרשו של הרשב"י (זוהר ח"א דף רכו ע"א) על פסוק ויוסף ישית ידו האריכו בזה.

ובמנחת סולת (מצוה ל"ד) הקשה עליו: דהרי בגמרא במסכת סנהדרין (דף ע"ח ע"א) אמרינן דההורג את הגוסס חייב, וכן הקשה עליו בתולדות שמואל (מצוה ל"ד סימן ב' אות ב'). ובשו"ת רדב"ז חלק ב' סימן תרצ"ה משמע נמי דלא חיוב דכתב הא דאמרינן בגוסס כל המעמץ עיניו עם יציאת נשמה הרי זה שופך, אף על גה דאמרינן רוב גוססים למיתה כיון דאכתי הוא חי לפנינו שמה הוא מן המעוט גוססים שחיים, משמע מדבריו שזה רק ספק ואין נהרגים על זה.

ובגילויני השי"ס בגמרא במסכת שבת (דף קנ"א ע"ב) כתב דמדברי היראים משמע דהויה שופך דמים ממש, ואילו עשאו בעדים והתראה חייב מיתה. וכן כתב בספר הון עשיר על דברי משנה זו וז"ל: מלשון זה נראה דאם יש עדים והתראה נהרג עליו כדין ההורג את הגוסס, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות רוצח (פרק ב') שהרי לא תנן **כשופך דמים אלא שופך ומשמע מהמשנה שהוא ממש שופך דמים**, וכדאמרינן בגמרא משל לנר שכבה והולכת, אדם מניח אצבעו עליה מיד ככתבה.

ובספר דרך פיקודך (לא תעשה ל"ד ד') כתב אבל אינו חייב על זה אפילו עבר במזיד והתראה דלא גרע מהורג את הטרופה דפטור, ואין לך טריפה גדול מזה.

האם מותר לאדם לקרוא לסבו בשמו הפרטי? הוכח מפרשת השבוע!

נראה לומר לפי מה דאיתא בדבריו של מרן בשולחן ערוך (יו"ד סימן ר"מ ס"ק ב') שכל האיסור שלא לקרוא לאביו בשמו הוא מטעם מורא אב, ולא משום מצות כיבוד, אם כן יש לומר בפשטות דבזקינו זה לא שייך דאפילו לשיטות דחייב אדם בכבוד זקנו, ה"מ כבוד, אבל מורא לא מצאנו שחייב אדם במורא של זקנו.

ואפשר לדון ולפלפל בכך שהרי כל הטעם שחייב אדם בכבודו של זקנו, לפי כמה שיטות הוא משום דקימ"ל בני בני, הרי הן כבנים, אם כך לפי טעם זה מסתבר שיהיה איסור לנכד לקרוא לזקנו בשמו הפרטי כמו שאסור לבן לקרוא בשמו הפרטי של אביו.

ולאחר עיון נוסף מצאתי שכך כתב בשו"ת דברי יציב (אבה"ע סימן ק') דכתב דלאבי אביו אפשר דשרי לקורא לו בשמו הפרטי, מכיוון שלפי שיטת המהרי"ק אינו חייב כלל לכבודו, ואולם על כל פנים יש לומר דמותר לקרוא לו בשמו הפרטי.

האם יש חיוב לנכד לומר קדיש על סבא שלו? הוכח מפרשת השבוע!

רביע והשאר ייטול בשביל אביו ואמו וכ"ש האומר בשביל זקנו שייטול גם הוא חלק אפילו במקום שיש אומר בשביל אב ואם.

ובשו"ת הרמ"א (סימן קי"ח) הביא את דברי המהרי"ק שכתב שלא מצוינו שכן הן חייב בכבוד אבי אביו ולכן הרחיק קצת בתחילה שכן הן כחבר יחשב. ולא כן הוא עמד, דהרי אמרו במדרש בראשית רבה סדר ויגש ויזבח יעקב זבחים לאלוהי אביו יצחק ולא לאלוהי אבי אביו, שחייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד אבי אביו, וכן כתב רש"י פרשת ויגש, אם כן חזינן שכל חייב בכבודו של אבי אביו. ומסיק הרמ"א: שאם האב או האמא מקפידים על בנה שלא יאמר קדיש בחייהם על הסבא, חייב לשמוע בקולם, כי יותר חייב בכבוד אביו ואמו מאשר בכבודו של אבי אביו.

ובשו"ת נודע ביהודה (מהדורה תנינא אורח חיים סימן ח') כתב וז"ל: ועל שטען זה שהמנהג שכן הן אומר קדיש על זקנו, עליו להביא ראיה שע"פ ותיקין נהגו כן כי אין הדבר מצוי, וכחאי גוונא אין לילך אחר המנהג אם לא נודע בוודאי שכן נהגו, אבל בשביל פעם אחת או שתיים שאירע כן, משום זה לא יקרא מנהג, דאמרינן ב"ד טועים היו באותו שעה ולא יחשב מנהג קבוע אלא בדבר שהוא מעשים בכל יום דאי אפשר שיטעו בכל יום.

ובפתחי תשובה (יורה דעה סימן שע"ו) מביא בשם שו"ת תשובה מאהבה (ח"א סי' קע"ח) שבמקום שאין אבל על אב ואם ויש בן הן שאומר קדיש על זקנו ויש אחד שאומר בשביל אחד מקרוביו או שהוא מושכר לומר קדיש בשביל אחד ייקח בן הן ב' חלקים ואחר חלק א'.

האם יש איסור לברך גוי משום איסור לא תחנם? הוכח מפרשת השבוע!

והרמב"ן הקשה על זה: ואינו נראה כן, שאין מדרך מוסר המלוכה שישאל אדם בשלום המלך, וכמו שאמרו בגמרא במכת שבת (דף פ"ט ע"א) כלום יש עבד שנותן שלום לרבו.

וכותב הרמב"ן שהיה ברכה ממש, שדרך הזקנים והחסידים הבאים לפני המלכים לברך אותם בעושר ונכסים וכבוד והתנשא מלכותם, וכעניין שאמר הכתוב "יחי אדוני המלך דוד לעולם" (מ"א א' ל"א) ובצאתו

"ויזבח זבחים לאלוהי אביו יצחק" (מו א)

איתא ברש"י ומקור דבריו של רש"י בדברי המדרש חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד זקנו, לכן כתב הפסוק אלוהי יצחק ולא כתב אלוהי אברהם, משמע מדבריו דיש חיוב לכבוד זקנו רק החיוב לכבוד אביו הוא יותר.

וכן כתב הרמ"א (יו"ד סימן ר"מ ס"ק כ"ד) וז"ל: יש אומרים דאין אדם חייב בכבוד זקנו. וכתב על כך המהרי"ק (שורש מ"ד): ואינו נראה לי אלא דחייב בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו כמו דמשמע במדרש בפסוק ויזבח יעקב, וכן כתב הב"ח (יו"ד סימן ר"מ) שדבריו של המהרי"ק שאין אדם חייב בכבוד זקנו הם נגד מדרש מפורש בפרשת השבוע.

ויש לעיין מכיוון שיש חיוב לנכד לכבוד את זקנו האם יהיה מותר לנכד לקרוא לזקנו בשמו הפרטי כמו דקימ"ל בדברי מרן בשולחן ערוך (יו"ד סימן ר"מ ס"ק ב') שאסור להזכיר את אביו בשמו או דילמא מותר להזכיר את זקנו בשמו דלגבי הך מילתא אינו חייב בכבוד זקנו.

ויש לחקור האם יש חיוב לנכד לומר קדיש על סביו שנפטר מכיוון שהרי גם הנכד חייב לכבודו או דילמא אין לנכד חיוב לומר קדיש על סבן.

הנה בשו"ת מהרי"ק (סימן ל') כתב וז"ל: נלע"ד דאפילו היינו אומרים שיש לומר קדיש בעבור זקנו או זקנתו דבני בני הם כבנים, מ"מ לא הו כבנים ממש, ויש לו לבן ליטול יותר מבן הן וזה דבר פשוט, וכל שכן דלפי הנלע"ד אין לבן הן לומר קדיש בשביל זקנו יותר מאדם אחר, שהרי מצוינו שאמירת הקדיש תלוי בחיוב הכבוד, שהרי אמרו הפוסקים ששני אחים נוטלים שני חלקים בקדיש משום שכל אחד חייב בכבוד אביו, ומאחר שהדבר תלוי בכבוד אביו, אם כן נראה שכן הן שאין חייב בכבוד זקנו, שהרי לא מצוינו בשום מקום שיתחייב אלא בכבוד האב והאם ואשת אביו בחייו ובעל אמו בחייה ואחיו הגדול, ומוכח להו מקראי כדאמרינן בגמרא במסכת כתובות (דף ק"ג ע"א) או אשת אביו אפילו לאחר מיתת אביו למצוה בעלמא כדאיתא התם, אבל בן הן בכבוד הזקן זה לא מצוינו בשום מקום. ואם כן אין לו לומר יותר קדיש מאדם אחר אלא שנהגו כן. והא דאמרינן דבני בני הם כבנים: היינו דווקא לענין פריה ורביה דאהא קתני לה כדאיתא בבכורות אבל לא לענין אחר. ותדע דכן הוא: שהרי אמרינן בגמרא במסכת בבא קמא (דף כח) בן הן (הנכד) כשר ויכול להעיד לזקנו לפי דבריו של מר בר רב אשי, ואף על גב דלית הלכתא כוותיה, מכל מקום פשיטא שצריך הוא ליישב הברייתא בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ב) דבני בני הם כבנים, אלא ודאי לענין פריה ורביה דווקא איתמר, ומכל מקום אמת הוא שנהגו שאפילו איש נכרי שאין קרוב כלל אומר קדיש בשביל אחר ואפילו במקום שיש אומרים בשביל אב ואם אלא שאין נוטל כל כך כמו מי שאומר בשביל אב ואם ותמיד עושים פשרה שייטול הנכרי שלישי או

"ויברך יעקב את פרעה" (מז ז)

וכתב רש"י במקום: היא שאילת שלום כדרך כל הנראים לפני המלכים לפרקים, שלודי"ר בלע"ז לשאול לשלום.

קיימו התורה אלא בארץ ישראל, לפי הנ"ל אתי שפיר שלא בזה שום חשש איסור, דכאן היה במצרים ושמה לא קיים את התורה, לכן היה מותר לברך את פרעה, ועיין באור החיים הקדוש בפרשת תולדות שחולק על החידוש של הרמב"ן.

ב. כיון שפרעה היה המלך של מצרים והיה יעקב צריך כל מיני טובות מותר להתחנף לטובתו והוא על פי מה שכתבו הראשונים בגמרא במסכת גיטין (דף ל"ח ע"ב) דכל האיסור של לא תחנם זה רק כשעושה את זה לטובת הנכרים אסור, אבל לטובתו של היהודי מותר לתת חן לנכרי. ויותר מזה כתבו התוספות בגמרא במסכת עירובין (דף ס"ד ע"ב) בנכרי המתלווה עמו בדרך אין איסור לא תחנם כיון שיצטרך טובתו, כל שכן כאן שפרעה היה המלך של מצרים.

איך היה מותר ליעקב לברך את פרעה שהנילוס תעלה מאליה הרי על ידי זה הוא מסייע לעוברי עבירה?

ליה לרש"י מה ברכה בירכו כיון שעשה עצמו אלוה וכי יבא אחד לומר לו תזכה לחיים ושאר דברים הלא יתקצף ויאמר הברכות מסורות בידי ואתה מברכני באותן הדברים. לזה מתרץ רש"י שיעלה כו' דהנה אמרו חז"ל במדרש שהוכחתו של פרעה הייתה שהרי הנילוס יוצא לקראתו כמ"ש אשר אמר לי יאורי ואני עשיתני ואם כן אי אפשר היה לעשות עצמו אלוה כי אם מאותו זמן ואילך, ודבר זה לא היה כי אם על פי ברכתו של יעקב, לזה דייק רש"י ומברכתו של יעקב ואילך היה פרעה כו' ובשעת ברכה עדיין לא עשה עצמו אלוה ואפשר היה לברכו.

ובדברי שאול לבעל השואל ומשיב (מהדורה תנינא בפרשת השבוע) הקשה: למה יסייע יעקב ידי עוברי עבירה שיעשה עצמו נעבד? ותירץ הדברי שאול: באמת קודם שברך אותו יעקב לא היה חושב עצמו פרעה אלוה שלא היה הנילוס עולה לקראתו, לזה אמר במה ברכו שיעלה נילוס לקראתו, ומברכתו ואילך היה נילוס עולה לקראתו ולכך שפיר ברכו כי לא ידע שיעשה עצמו אלוה.

רבי יהונתן אייבשיץ בספרו גור אריה (בפרשת השבוע) תירץ: יראה שלא היה נעשה נס מפורסם לעובד עבודה זרה, והשתא יהיה בוודאי עושים אותו לאלוה, ויראה דהכי פירושו בשביל שהיה פרעה עולה ליאור היה הנילוס מתברך בשעתו ובזמנו, רק שהיה צריך לפרעה לילך על היאור ואז היה היאור מתברך בזמנו, כדרך שהיה ראוי ליאור להיות עולה, והיה ברכתו של יעקב שתמיד יעלה היאור כאשר היה פרעה הולך על היאור מיד יום יום, שכן דרך המלכים לילך על היאור, ולא היה כאן נס נראה, שאין זה רק דרך ברכה מאת ה', דבלאו הכי דרכו של יאור לעלות.

אמר לאשה פנויה הרי את מקודשת לי באלף דולר, ונתן לה צ'ק האם מקודשת? הוכח מפרשת השבוע!

שלא קיבלה את מלוא הסכום, מפני שהרגילות היא לקרוא לצ'ק של אלף דולר, אלף דולר, אפילו שבארץ קשה מאוד להשיג את מלוא התמורה.

וכעין זה מצינו בחזו"א (אבה"ע סימן מו סק"ו) כל האומר התקדשי לי במנה ונמצא מנה חסר דינר, שלפי שיטת רש"י מקודשת רק אם אמר במפורש שישלם לה את הפרוטה החסרה, אבל אם לא אמר כלום אינה מקודשת, כיון שיתכן וכוונתו היא שקורא למנה חסר דינר "מנה", והיא רוצה מנה שלם דווקא, הרי שלפעמים אדם קורא למנה חסר מנה שלם.

וכן מצינו כעין זה בדברי הרא"ש בדפי הגמרא במסכת פסחים (פ"י ס"ל"ט) שכתב: יש מקשין כיון דקרא קאמר (לגבי ספירת העומר) תספרו חמשים יום, למה אין אנו מונין אלא תשע וארבעים יום, ודוחקים לפרש... ולי נראה שאין אנו צריכים לדחוקות הללו, כיון דכתב ביה בהדיא שבעה שבועות תספר לך, אין לספור יותר משבעה שבועות, ומתספרו חמשים יום לא קשיה מידי, שכן דרך המקרא כשמגיע המניין לסכום עשירית פחות אחת מונה אותו בחשבון עשירית, ואינו משגיח על חסרון האחד, כיוצא בו כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים (בראשית מו כז) וכן ארבעים יכנו (דברים כח), עכ"ד. ונראה לומר דהוא הדין בעניינינו הרגילות היא לקרוא לצ'ק של אלף דולר, אלף דולר, אלא שאם הבינה את כוונתו שיתכן אלף דולר שלמים, אינה מקודשת אלא אם כן הוא יחליף ויפרוט עבורה את הצ'ק. (חשי"ח קידושין ח ע"א).

מלפניו חזר וברך אותו ליטול רשות מלפניו, ואמר על כך רבותינו במדרש תנחומא (פרשת נשא כ"ו) שיעלה נילוס לרגלו.

והקשה בשו"ת שיח יצחק (סימן צ"ט): ויש לעיין איך היה מותר ליעקב לברך את פרעה, הרי איתא במגן אברהם (סימן קפ"ט) שכאשר יש גוי בבית בשעת ברכת המזון בבית. נוהגים לומר כולנו יחד בני ברית, והט"ו כתב שאינו נכון דכיון שאומר כולנו יחד הכל בכלל אלא יאמר אותנו בני ברית כולנו יחד, והטעם לפי שאסור לברך עכו"ם דכתיב לא תחנם, אם כך יש לעיין והרי יעקב קיים כל התורה עד שלא ניתנה, כמו שיעקב העיד על עצמו בפרשת וישלח "עם לבן גרתי" - ותרי"ג מצות שמרתי, אם כך איך היה מותר לעבור על איסור לא תחנם.

ובשו"ת שיח יצחק (סימן צ"ט) מתרץ על פי מה שכתב הרמב"ן פרשת תולדות על הפסוק "יעקב אשר שמע אברהם בקול" (כ"ו ה') דאבות לא

בית החדש "בית - יוסף"
לע"פ רבי יוסף ב"ר יצחק ד"ל ויצ"נ
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

פסק הרמ"א: יוכל אלם להתנות עם חבנו קהוא יעסוק בתורה והוא ימליץ לו פרכה ויהלוק עמו הפכ"ו
בוא ונעשה את העסק הבטוח והמשתלם ביותר!
כאשר אתה מחזיק אברך בכולל בבית המדרש אתה נהיה שותף מלא בכל זכויות לימוד התורה שלו ותוכל לקבל הסכם "יששכר וזבולון" כתוב וחתום התקף מבחינה הלכתית.
לפרטים נוספים הרב יוסף ויצמן: 052-8144488

לתרומות:
בנק מרכזית דסקונט: 17 סניף: 621 חשבון: 89099
או באפליקצית בית בטלפון: 052-8144488
ניתן לתרום מכספי מעשר לכתחילה!

ויוברך יעקב את פרעה" (מו ז).

וכתב רש"י במקום: כדרך כל הנפטרים מלפני שרים, מברכים אותם ונוטלים רשות, ומה ברכה ברכו, שיעלה נילוס לרגליו, לפי שאין ארץ מצרים שותה מי גשמים אלא נילוס עולה ומשקה, ומברכתו של יעקב ואילך היה פרעה עומד על נילוס והוא עולה לקראתו ומשקה את הארץ.

ובבכור שור בגמרא במסכת עירובין (דף נ"ג ע"א) הקשה לכאורה תמוה מאי קשיה ליה מה ברכה ברכו? וכי ברכה אחת היא בעולם? והרי אפשר לברך בחיים ואריכות ימים וכדומה, גם הלשון ומברכתו כו' הוא למותר. ותירץ: על פי מה שכתב במדרש שפרעה עשה עצמו אלוה והיינו מדקשיא

"ובני יוסף אשר יולד לו במצרים נפש שנים כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים" (מו כז)

אמר לאשה הרי את מקודשת לי באלף דולר, ונתן לה צ'ק על סכום זה, אבל כדי לפדות את הצ'ק האשה צריכה לשלם עמלה לבנק עבור זה. האם מקודשת על ידי הצ'ק?

נאמר בגמרא במסכת קידושין (דף ח ע"א) התקדשי לי במנה זו ונמצא... דינר רע הרי זו מקודשת ויחליף... האי דינר רע היכי דמי... אמר רב פפא כגון דנפיק על ידי הדחק.

ויתכן שאף צ'ק הוא בגדר של דינר רע, ובשלמה צ'ק על מטבע סחיר בארץ, אולי הוא בגדר דינר טוב, כי בהרבה חנויות יקבלו את הצ'ק ככסף סחיר, אך צ'ק במטבע שאינו סחיר, שכדי להשתמש בו בארץ יצטרכו לשלם עמלות, לכאורה הוא בגדר דינר רע, אך אי אפשר לומר שוודאי אינה מקודשת מדין קדשה במנה ונמצא חסר, כי יש אפשרות לקבל את כל הכסף, אם תמצא מישהו שנוסע לאותה מדינה, ויטכסם לפדות את הצ'ק במחירו המלא, ולכן נראה שהוא בגדר דינר רע, ומקודשת אם הוא יחליף לה את הצ'ק במחיר מלא. ואכן כל זה אם לכולם היה ברור, או שהדברים היו נראים שהולך לקדשה בכסף מזומן, אבל אם הדברים היו נראים שהולך לקדשה בצ'ק, כי הוא הרגילות שלא להחזיק סכום כזה בזומן, ואף האשה מודה שכך הבינה, נראה שמקודשת, ואין כאן חסרון

האם כשפגש יוסף את אביו בירך ברכת שהחיינו וברכת מחיה המתים? הוכח מפרשת השבוע!

הנה בברכי יוסף אורח חיים (סימן רכ"ה ס"ק א') כתב דבר פשוט דכל שכן ראה גדול ממנו או אביו או רבו שמברך שהחיינו ומחיה המתים. ומביא ראיה: זכר לדבר מדכתוב ומשלוח מנות איש לרעהו, ואמרו בגמרא במסכת מגילה (דף ז' ע"ב) קיימת בנו רבינו וכו' חזינן דגם על רבו שיש רעהו. ומסיק: דמילתא דפשיטא היא דמידי הוא טעמא אלא שנהנה ושמח בראייתו, א"כ לא שנה גדול או קטן ממנו.

אם כך נראה לומר לפי זה שבדודאי מסתבר כאשר יוסף פגש את אביו בירך ברכת ברוך מחיה המתים, וכן אביו.

הגאון רבי אברהם ישראל אלטר לנדא זצ"ל ובשו"ת בית ישראל (חלק א' סימן ל"ג) מקשה מדוע לא מצאנו כשפגש יוסף עם יעקב שבירך שהחיינו. ומתיר: דכיון שידעו יעקב ויוסף שבוה מתחלה גלות מצרים שוב הויה כההיא הלכתא שנפסק בדברי מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן תקנ"א ס"ק י"ז) גבי בין המצרים שטוב לזיהר מלומר שהחיינו על פרי או מלבוש.

ובספר נחלת אברהם (בפרשת השבוע) כתב שיעקב אבינו בירך ברכת מחיה המתים כאשר הוא ראה את יוסף.

ובספר פלאות התורה מביא ששאל זאת את שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל, ואמר דמסתבר שברכו ברכת ברוך מחיה המתים.

ובספר שבולי הלקט (ענין תפילה סימן י"ח) כתב שבא יעקב אבינו במצרים וראה יוסף ושמעון ונתקבצו הוא ובניו כלם כאחד מיד פתחו מלאכי השרת ואמרו בא"י מקבץ נדחי עמו ישראל.

ובבית יוסף (או"ח סימן קי"ב) כתב כשבא יעקב למצרים ונתקבצו השבטים עם יוסף אמרו מקבץ נדחי עמו ישראל.

"וירא אליו ויפול על צוואריו ויאסור יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גושנה" (מ"ו כ"ט)

יש לחקור האם כשפגש יוסף את אביו בירך שהחיינו ומחיה המתים או דילמא לא בירך.

הנה איתא בגמרא במסכת ברכות (דף נ"ח ע"ב) אמר רבי יהושע בן לוי הרואה את חברו שנים עשר חדש, אומר ברוך מחיה המתים. לאחר שלשים יום אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, לאחר וכן פסק מרן בשולחן ערוך (סימן רכ"ה סעיף א') הרואה את לאחר שלשים יום ושמח בראייתו. אומר שהחיינו, ואחר י"ב חדש מברך מחיה מתים - והוא שחביב עליו הרבה. וטעם הדבר שלאחר י"ב חדש אומר מחיה המתים: כתב במהרש"א לפי שבכל שנה האדם נידון בראש השנה ויום הכפורים אם למות אם להיות חי ואם רואהו אחר ראש השנה ויום הכיפורים זה ואחר כך אין רואה אותו עד אחר ראש השנה מתים שניצול מדין מיתה בראש השנה ויום כיפור. ויום הכיפורים הבא הרי עבר עליו דין אם למות אם לאו ועל כן אומר ברוך מחיה המתים וגם שהחיינו או דילמא רק מחיה המתים.

יש לחקור כאשר אדם פוגש את חברו לאחר י"ב חדש האם מברך גם מחיה המתים.

הנה הב"ח (או"ח סימן רכ"ה) כתב וז"ל: משמע ודאי דלאחר שנים עשר חדש כיון שמברך מחיה המתים אין לברך שהחיינו כדלעיל דשמברך הטוב והמטיב אין לברך שהחיינו דבכלל הטוב והמטיב הוא, הכא נמי בכלל מחיה מתים הוי נמי שהחיינו, וכך הוא משמעות כל הפוסקים, וכן כתב מהרש"ל בביאורו לטור שכך קיבל הוא מרבותיו ופשוט הוא.

וכן פסק במשנה ברורה (סימן רכ"ה ס"ק ד') שאדם שלא ראה את חברו לאחר י"ב חדש מברך רק ברכת מחיה המתים ולא שהחיינו.

מדוע לא התיר יהודה את הנידוי והרי תלמיד חכם מתיר לעצמו את הנידוי?

ובספר זיו משנה בהלכות תלמוד תורה (פרק ז') הקשה על הכסף משנה: דהרי גם יהודה לא היה חייב נדוי ואם כן קשה זה גם לדידה.

עוד מתיר הכסף משנה בהלכות תלמוד תורה: מודה רבינו הרמב"ם בשנידה עצמו לעשות דבר פלוני לפלוני כי ההיא דיהודה דאין מתירין לו אלא מדעת אותו פלוני, והפרי חדש השיג על דברי הכסף משנה וז"ל: ודברי תימה הם לומר דבנידה עצמו על דעת פלוני שיכול להפר לעצמו, וכשנידה עצמו לעשות דבר פלוני לפלוני אף שעשאו אין מתירין לו אלא מדעת אותו פלוני ולמה אנו צריכין עוד לדעתו של אותו פלוני כיון שקיים מה שנדר לו ומשמע ודאי דכ"ש בכהאי גוונא דמצי להפר לעצמו.

בשו"ת הרשב"א (חלק י' סימן שכ"ו) וכן הפרי חדש (הלכות תלמוד תורה פרק ז') תרצו: שיהודה טעה בדין זה והוא היה סבור שמכיוון שהוא עצמו כבר קיים את נדרו במה שהעלה עמו את בנימין ואפילו תימא שלא העלהו עמו כיון שהתברר לו שלא היה עוד בנימין בסכנה קיים את נדרו מיקרי דבנדרים אזלינן בתר הכוונה וכיון דכן היה סבור בדעתו שלא היה צריך עוד התרה משום הכי יהודה לא התיר לעצמו את הנדר.

המגדל עוז על הרמב"ם מתיר: שבאמת יהודה היה יכול להתיר לעצמו את הנדר אלא משמים סיבבו שלא יתיר את הנדר מכיון שהיה מחוייב נידוי על מעשה תמר.

הב"ח (יו"ד סימן של"ד) מבאר: מכיוון שהיה מנודה לעולם הבא לכן לא היה יכול להתיר שהרי נידוי לעולם הבא אין לו התרה.

איתא בגמרא במסכת נדרים (דף ז' ע"ב) א"ר גידל אמר רב תלמיד חכם מנדה לעצמו ומיפר לעצמו פשיטא מהו דתימא אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורין, קמ"ל, היכי דמי כי הא דמר זוטרא חסידא כי מחייב בר בי רב שמתא, משמית נפשיה ברישא והדר משמת בר בי רב, וכי עייל לביתה, שרי לנפשיה והדר שרי ליה.

וכן פסק הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (פרק ה' הלכה י"א) תלמיד חכם שנידה עצמו ואפילו נידה עצמו על דעת פלוני ואפילו על דבר שחייב עליו נידוי הרי זה מיפר לעצמו.

והקשו הראב"ד, האור החיים הקדוש (פרשת מקץ), וכן בשו"ת הרשב"א (חלק י' סימן שכ"ו): על כך מהא דכתוב בפרשת השבוע "והטאתי לאבי כל הימים", ואומרת על כך הגמרא במסכת מכות (דף י"א ע"ב) דיהודה נשאר מנודה, אם כך צריך ביאור: מדוע לא התיר יהודה לעצמו את הנדר, והרי תלמיד חכם מתיר לעצמו את הנדר?

הכסף משנה (שם) מתיר: על פי מה שכתבו הראשונים עיין מאירי ר"ן רשב"א (נדרים שם) שדווקא בשלא נדה עצמו לשום דבר שיהא ראוי עליו לנדוי אלא לכבוד אחרים או להכנעת עצמו וכיוצא באלו וזהו ששאלו עליה היכי דמי והשיבו עליה כי הא דמר זוטרא כי הוה מיחייב בר בי רב שמתא משמת נפשיה והדר משמית לבר בי רב וכי עייל לביתה שרי לנפשיה והדר שארי לבר בי רב ולאמלא שכן מהו ששאל היכי דמי והלא בכל ענין שנדה עצמו אפילו לעבירה שנודמה לו הוא מתיר לעצמו אלא לא נאמר אלא בענין זה וכיוצא בו אבל כל שנדה עצמו לעבירה שנודמה לו כגון שהזכיר שם שמים לבטלה וכיוצא בה אף על פי שיכול לנדות את עצמו אינו מתיר לעצמו, ולכן יהודה לא היה יכול להתיר לעצמו.

לאחר מספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, פאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים.

מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך.

ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזכו הרבים לבריאות אושר נחת וז"ש"ק ולע"ג קרובים וידידים.

המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים וכל לפנות לטלפון: 052-814448

ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום בביט בטלפון: 052-8144488